פרי צדיק — ראש חודש מרחשון

איתא בס' יצירה המליך אות נ' בריח כו' וחשון בשנה. בזוה"ק (ח"ב צא א) נ' רזא למדחל מקב"ה ולמנדע דאית דין ואית דיין ואית אגר טב לצדיקייא ופרענותא לרשיעייא בגין דרזא דילי' ה' תתאה וידוע דה' תתאה הוא מלכות וכ"ה בזוה"ק (אחרי סו ב) נ' כפופה דא מטרוניתא יע"ש. ומלך במשפט יעמיד ארץ והוא שם אד' דינא דמלכותא. ובמאמר פתח אליהו צדק ידיעא דאיהו דין וזהו דאית דין וכן בעא למדחל דבמלך נא' שום וגו' שתהא אימתו עליך ונא' ואם אדונים אני איה מוראי. ובחשון התחיל משפט דור המבול אשר הרבו לחטטא ולא יראו אלהים ואמרו דלית דין ולית דיין כמ"ש ויאמרו לאל סור ממנו וגו' כי נעבדנו ומה נועיל כי נפגע בו. ועד גמר בנין הבית ע"י שהמע"ה הי' רושם משפט דור המבול בעולם וכמו"ש (תנחומא נח) שבכל שנה בחדש חשון היו מ' יום המים שוטפים ולכך נקרא חודש חשון במלכים בגמר בנין הבית ירח בול בלא מ' שבגמר בנין הבית פסקו המ' יום רושם משפט המבול. שתכלית המכוון מהבריאה להיות דירה בתחתונים לשכון השכינה בארץ ובחטא דור המבול ודור הפלגה נסתלקה השכינה וע"י בנין הבית חזרה. בבהמ"ק הי' השראת השכינה בקביעות כמו שקרא יעקב למקום המקדש בית והיינו קביעות מקום לגילוי שכינתו ית"ש ומשם יראה יוצא לעולם כמש"נ למען תלמד ליראה את ה' וגו' לא יראת עונש רק יראה אמיתיות כי במקום גילוי שכינתו נופל יראה וכמו שנאמר במורא גדול זה גילוי שכינה. וכמו שנאמר בהג"ה ריש או"ח כשישים האדם אל לבו שממ"ה הקב"ה עומד עליו ורואה במעשיו מיד יגיע אליו היראה וההכנעה מפחד השם יתברך כו' ואות נ' הוא לשון נפילה כמו שנאמר (ברכות ד.) דלא נאמרה נ' באשרי שיש בהן מפלתן כו' במערבא כו' נפלה ולא תוסיף כו' וא' שם ואפ"ה סמכן דוד ברוה"ק שנא' סומך ה' לכל הנופלים וכתיב סוכת דוד הנופלת כי סוכה דירת ארעי והיינו אף בעת שנראה כנופלת הוא סמכה שממשיך מדת מלכותו ית"ש בעולם תמיד והנפילה הוא צורך עליה כמש"נ כי שבע יפול צדיק וקם ולעתיד כ' אקים את סוכת דוד הנופלת ואי' (ב"ר פ' יז) תחלת מפלה שינה דמיך לי' ולא לעי באורייתא כי ע"י שינה מתרחק מהשם יתברך כמו שנאמר עצלה תפיל תרדמה שמתעצל מעבודת השם יתברך. ואי' ג"כ במדרש (ב"ר פ' ט) והנה טוב מאד טובה שינה וכי שינה טוב מאד כו' אלא מתוך שהוא ישן קימעא הוא עומד וגיע בתורה הרבה. והיינו שיתקן הנפילה עצמה שתהי' לו סייעתא לעבודת השם יתברך וממנה יקח לעבוד את ה'. וכן אחר כך בחודש כסלו המליך אות ס' בשינה וכסלו בשנה. ואמר המליך אותה נ' בריח כי מי שיש לו יראת ה' יש לו חוש הריח עדמש"נ והריחו ביראת ה' שיהי' מורח ודאין. והנה לכל חודש יש ענין מיוחד לעסוק וחודש מרחשון העסק להתחזק להחל לקום מהנפילה ולהכניס עצמו לקדושה ביראת ה':

איתא מהרחה"ק ר"מ מרימונוב זצוקללה"ה שבחדש מרחשון הם רוב גזירות מפני שאז נתחלקה מלכות בית דוד. ומן הסתם אינו רק לעונש רק שבו הזמן מסוגל לתקן זה. והענין דאי' בגמ' (ר"ה יא.) לר' יהושע י"ז באייר הי' המבול ולר"א דבתשרי נברא העלום אותו היום י"ז במרחשון הי'. ואי' ת"ר חכמי ישראל מונין למבול כר"א ולתקופה כר"י ופירש"י ותוס' למבול לשנות העולם מונין מתשרי כר"א. ויש להבין לפ"ז לשון למבול והול"ל לשנים או לשנות עולם ולמה תפיס לשון למבול שכבר עבר. אבל נראה שנרמז בזה דאי' (תנחומא נח) אתה מוצא מן אותה שעה עד שבנה שלמה בהמ"ק מ' יום היו עושין גשמים בכל שנה לשון המבול וכשבנה שלמה בהמ"ק ביקש רחמים עליהם ופסקו מן העולם כו' שנא' בירח בול כו' והיינו דדור המבול היו ראוים לקבלת התורה אז הי' נשמת משה רבינו ע"ה כמו שמרמז בגמ' (חולין קלט.) משה מה"ת מנין בשגם גימי' משה וכ' והיו ימיו מאה ועשרים שנה. וכ"כ מפורש בזוה"ק (ח"ג רטז א) דעתיד הוה משה לקבלא אורייתא בדרא דטופנא כו' וכ"כ במדרש (שמו"ר פ' ל) ודעת דרכיך לא חפצנו שלא רצ ו לקב התורה שהם דרכיו של הקב"ה וכ' ביום הזה נבקעו כל מעינות תהום רבה וגו' ובזהו"ק (ח"א קיז א) רמזו בזה לענין אלף הששי תרעי דחכמתא לעילא ומבועי דחכמתא לתתא. והיינו שאז בימי המבול נבקעו כל מעינות תהום רבה מבועי דחכמה תתאה תושבע"פ וארובות השמים תרעי דחכמתא תושב"כ שאז היו ראוים לקבל התושב"כ שהי' כלול בה כל התושבע"פ כמו שקיבל משרע"ה אח"כ מהר סיני כמו"ש משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע דקאי על תושבע"פ. דתורה שבכתב מסר לכהנים בני לוי כמו שנאמר בזוה"ק (ח"ב קלז בס"א) וכתיב ויהי הגשם על הארץ ארבעים יום שהורידן ברחמים שאם ישובו יהי' גשמי ברכה כפירש"י והיינו תורה כמו שאי' בגמ' (ב"ז יז.) אין מים אלא תורה. אף כיון שלא שבו וקלקלו נעשו מים הזדונים ונשפטו וכמ"ש אח"כ ויהי המבול ארבעים יום. והיינו שבתשרי ויהי אור דא ר"ה כמו שנאמר בתיקונים (תי' לו) וכ"כ במ"ר (פ' אחרי) אורי בר"ה שאז מתחיל התחדשות בד"ת תורה אור עד שמיני עצרת שהוא נביעו דאורייתא כמו שנאמר בתיקונים (תי' יג) שאז נקבע אור תושבע"פ התחדשות בד"ת ומאז הזמן מ' יום לקבל ההשפעה והתחדשות בד"ת בקביעות. וכן זמן הגשמים אי' (תענית ו.) יורה במרחשון יורה שמורה את הבריות להטיח כו'. ומרמז ג"כ שמורה את הבריות לקבל עול תורה באמת. וכ"כ המ"מ דקאזניץ זצוקצלה"ה דמ"ש בפ"ק דתענית במעלת יום הגשמים קאי על שמע"צ שהוא נביעו דאורייתא (כמשנ"ת בראשית מאמר ט) וז"ש

שמן אותה שעה עד שבנה שלמה בהמ"ק היו עושין מ' יום גשמים לשום מי המבול והיינו שאם יזכו יוקבעו ד"ת בלבם בהתחדשות בהמ' יום מיום שמע"צ שהוא נביעו דאורייתא. ואם לא יזכו ח"ו יהי' מי מבול עד שבנה שלמה בהמ"ק וכתיב כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים דבר ה' זו הלכה כמו שנאמר (שבת קלח:) ושם הי' לשכת הגזית שממנו יוצאה תורה לכל ישראל (סנהדרין פו:) ואז נתגלה לשלמה המע"ה כל חכמה תתאה תושבע"פ חכמת שלמה וביקש רחמים עליהם ופסקו שיהי' לגשמי ברכה השפעה בד"ת וז"ש חכמי ישראל מונין למבול כר"א שאף שהעולם נברא בניסן מ"מ זמן השפעת ד"ת שהם מי המבול כשזוכין ונעשים גמשי ברכה השפעה בנביעו דאורייתא. וע"ז הזמן בחשון כר' אליעזר. והזמן בחדש מרחשון לקבל עליו עול תורה באמת ועיקר עול תורה הוא בלימוד תורה שבעל פה שיש בה צער גדול ונידוד שינה ומי שאוהב עושר ותענוג א"י ללמוד תורה שבעל פה כמו שנאמר (תנחומא נח) ותנן כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו כו' וע"כ רוב הגזירות בחדש זה כדי שיקבלו התורה באמת. ויהי' המים גשמי ברכה מנביעו דאורייתא כאמור:

בס' יצירה המליך אות נ' בריח כו' וחשון בשנה ודקין בנפש כו'. ובפי' הראב"ד ז"ל כשחשב י"ב כוחות כנגד י"ב שבטים חשב ריח כנגד יוסף שבשעה שעמד בנסיון יצא ריחו מסוף העולם ועד סופו ע"ש ולא ביאר השורש. ונראה עפמש"נ והריחו ביראת ה' וביוסף כתיב את האלהים אני ירא. וז"ש בגמ' (עירובין כא:) הדודאים נתנו ריח אלו בחורי ישראל שלא טעמו טעם חטא. ומלשון בחורי ישראל נראה דקאי על פגם זה שהילדות והבחרות גורם וכן אי' בגמ' סוטה (מט.) מורחינא ריחא דחונינתא א"ל בני טהרה יש בך. והוא ג"כ ע"פ מה שנאמר והריחו ביראת ה' וכתיב יראת ה' טהורה עומדת לעד. וכשיש לו חוש הריח בשלימות מורה שיש בו יראה וטהרה וע"כ נאמר על הטהורים מפגם זה הדודאים נתנו ריח. ואמר המליך אות נ' בריח עפמ"ש בזוה"ק (ח"ב צא א) נ' רזא למדחל מקוב"ה כו דרזא דיליה ה' תתאה. והשם נגד מדת מלכות הוא שם אדנ"י כמו שנאמר בזוה"ק (ח"ג יא ב) שמורה על יראה כמש"נ ואם אדונים אני איה מוראי. וכן מדת מלכות מורה על יראה שבת דמע"ש איהי יראה ושריא בה כמו שנאמר בזוה"ק (ח"א ה' ב) והשייכות לחדש זה שהעסק בו לקבל עליו עול תורה באמת שעי"ז מעבירין ממנו כו' כמו שאמרנו. והיינו שיוקבעו הד"ת דשמע"צ נביעו דאורייתא בלב וכמו שאמרנו. ואי' (מ"ר ברכה) חייכם כל החכמה וכל התורה דבר א' קל הוא כל מי שמתייראי אותי ועושה ד"ת כל החכמה וכל התורה בלבו מניין שנא' ראשית חכמה יראת ה' שכל טוב לכל עושיהם. יראת ה' טהורה עומדת לעד. הן יראת אד' היא חכמה. מביא ג' פסוקים אלו דעיקר החכמה היא היראה ולעשות הד"ת כמו שנאמר בגמ' (ברכות יז.) ללומדיהם לא נא' אלא לעושיהם לעושים לשמה שנא' שכל טוב לכל עושיהם. והביא מה שנא' יראת ה' טהורה עומדת לעד שע"י היראה יוקבעו הד"ת לעולמי עד כיון שהיראה עומדת לעד ויראת ה' הוא חכמה. ולפיכך אמר המליך אות נ' בריח וחשון בשנה. וחדש זה הי' המבול ואי' בגמ' (נדה יג:) על פגם הברית בני מבול נינהו. וחודש זה הזמן לתקן פגם המבול וזה הפגם גורם העבדות וכמו שנאמר (ב"ר פ' פד) נלך ונתפוס דרכו של עולם כנען שחטא לא לעבד נתקלל כו'. ופגם כנען הוא שנולד מחם דאי' בגמ' (סנהדרין ע.) ח"א רבעו ושימש בתיבה (כמש"ש קח:) וזה הי' ג"כ פגם הברית כיון שנאסר להם. ויצא ממנו כנען ונתקלל לעבד שחטא זה גורם העבדות. והשבטים חשדו את יוסף שאינו נקי מפגם זה מפני שאמר עליהם שהם נושאים עיניהם בבנות הארץ כמ"ש בב"ר והם ידעו בעצמם שהם נקיים בזה וסברו שהוא פגום בזה דכל הפוסל במומו פוסל ומש"ה מכרוהו לעבד. ומי שיתקן פגם זה בחודש הזה המסוגל לזה ינצל מעבדות. ועיקר התיקון ע"י מדת היראה והפחד שהוא עסק ועניין חדש זה כאמור:

ואמר ודקין בנפש הוא ע"פ מ"ש בזוה"ק (ח"ב קמח ב) בכל אתר האי נחש אזלא בתר רזא דאשת חיל ובעיא אשת זנונים כו'. נקרא הנחש אשת זנונים ועיקר פיתוי הנחש בראשיתו הי' בתאות אכילה להכניס בלבו התאוה להרגיש הנאת הגוף ואחר כך בא על חוה והטיל בה זוהמא (שבת קמו.) וע"י שנולדו הכל מחוה בא הזוהמא גם בזרעה וע"י זוהמת הנחש גורם הפגם בזה. וחודש זה שנברא באות נ' דרזא דיליה ה' תתאה אשת חיל יראת ה' לכן בו הזמן לתקן פגם זה וממילא יתוקן שורש קלקול הנחש את זנונים שהיה באכילה וזש ודקין בנפש. וכן ע"י היראה יוקבעו ד"ת בלב שהוא העיקר שנברא היצר שיהי' חשק לד"ת וכמו שנאמר בגמ' (סוכה נב.) אם פגע בך מנוול זה משכהו לבהמ"ד. מנוול נקרא יצה"ר של תאות אש זנונים וכמו שנאמר בגמ' (שבת קנב.) אשה חמת מלא צואה כו' והעצה משכוהו לבהמ"ד שימשוך החשק לד"ת שלתכלית זה נברא היצר שהוא החשק להיות חמידו דאורייתא וכמו שיהי' לעתיד שיושאר היצר להיות חמידו דאורייתא כמו שנאמר במדה"נ (זח"א קלא א') דאלמלא יצה"ר חדוותא דשמעתתא לא להוי וכ"כ בתנחומא בראשית אמר הקב"ה אתה עושה אותו רע כו' שהשם יתברך ברא היצה"ר יצר חשק לד"ת שיהי' חדוותא דשמעתא. וזהו משכהו לבהמ"ד מקום חידוש הלכות תושבע"פ. וזה עיקר עסק חודש זה שנברא באות נ' שמורה על יראה ובכח הריח לתקן פגם הנחש באכילה ובתאוה ושיוקבעו ד"ת בלב לקבל עליו עול תורה באמת: